

Natura 2000-plejeplan 2022–2027
for Bornholms Regionskommunes arealer i
Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne
Natura 2000-område nr. N186
Habitatområde H162
Fuglebeskyttelsesområde F80

Titel: Natura 2000-plejeplan 2022-2027 for Bornholms Regionskommunes arealer i Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne
Udgiver: Bornholms Regionskommune
År: 2024
Forsidefoto: Moseområde i Pedersker Plantage. Foto: Skovfoged Nikolaj Jørgensen
Baggrundskort: © Styrelsen for Dataforsyning og Infrastruktur

Må citeres med kildeangivelse.

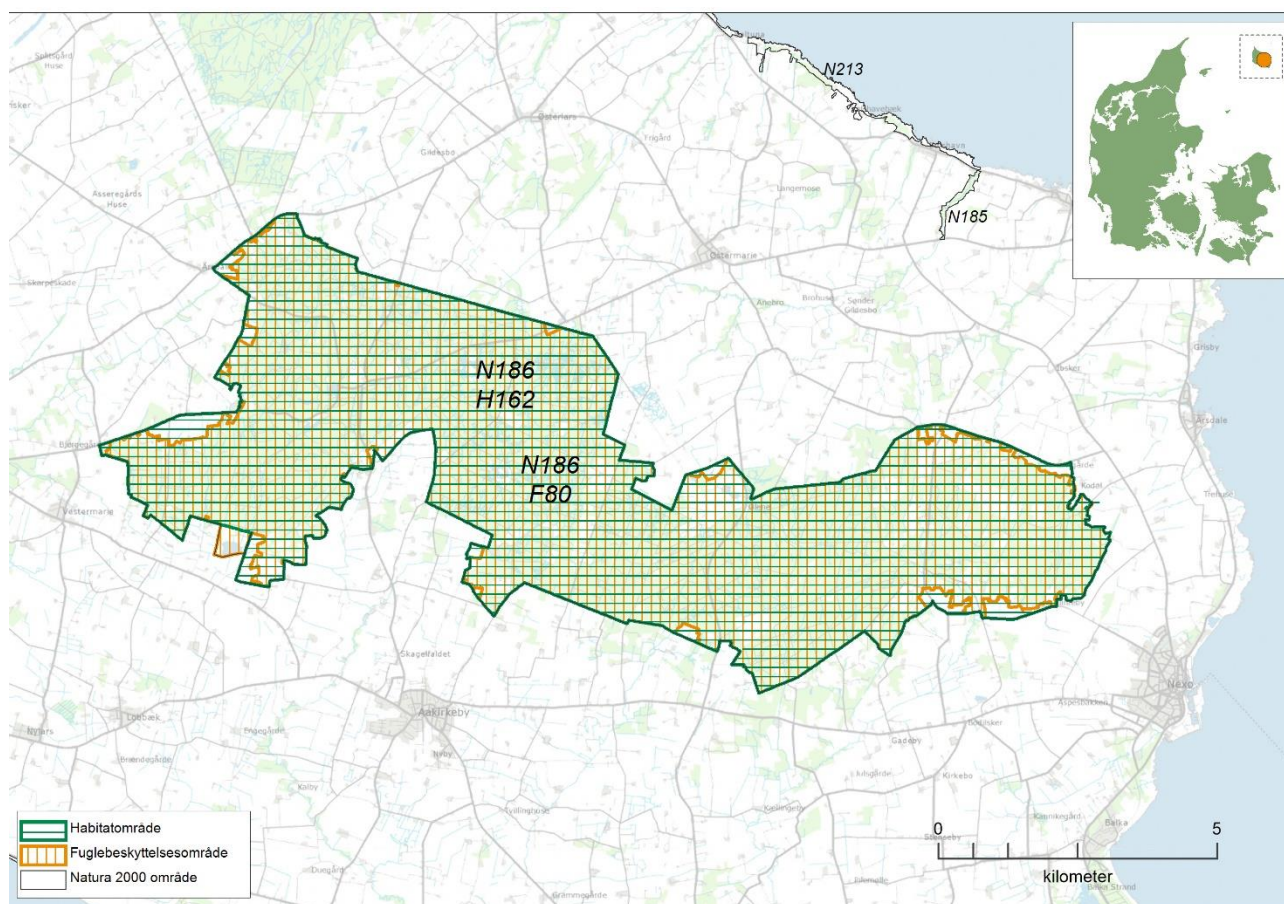
Indhold

1. Indledning	4
2. Baggrund	6
2.1 Den lovgivningsmæssige ramme	6
2.2 Miljøvurdering af plejeplanen	6
3. Bornholms Regionskommunes arealer i Natura 2000-området	8
4. Gennemførelse af Natura 2000-plejeplan for sidste planperiode	11
3.1 Redegørelse for gennemførelse af sidste Natura 2000-plejeplan	11
3.2 Foreløbig vurdering af gennemførelse af sidste Natura 2000-plejeplan.....	13
5. Behov for indsatser	14
Bilag 1: Resumé af Natura 2000-plejeplan 2022-2027 for Bornholms Regionskommunes arealer i Natura 2000-område N186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne	17
Bilag 2: Kortbilag	20
Bilag 3: Sammendrag af den statslige Natura 2000-plan og basisanalyse 2022-2027	22
Bilag 4: Krav i FSC- og PEFC-certificeringen	25

1. Indledning

Plejeplanen for Bornholms Regionskommunes arealer i N186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne beskriver den indsats, der skal igangsættes på kommunens arealer i Natura 2000-området inden udgangen af 2027 - dog udgangen af 2033 for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer.

Natura 2000-område N186 består af fuglebeskyttelsesområde F80 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne og habitatområde H162 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne. Området fremgår af nedenstående Figur 1.

Figur 1 Kortet viser afgrænsningen af Natura 2000-område N186. Natura 2000-området består af habitatområde H162 (vandret grøn skravering) og fuglebeskyttelsesområderne F80 (lodret orange skravering).

Natura 2000-område nr. 186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne har et areal på 6.182 ha. Heraf ejer Bornholms Regionskommune ca. 1.150 ha og Naturstyrelsen 2.618 ha, mens resten er privatejet.

Natura 2000-området er særligt udpeget for at bevare en række naturtyper som f.eks. avneknippemose, rigkær, indlandsklippe, søbred med småarter, vandløb, surt overdrev, tidvis våd eng, bøg på mor og den sjældne vinteregeskov. Heraf findes over 5 % af det samlede areal inden for den biogeografiske region af naturtyperne indlandsklippe, avneknippemose, bøg på mor og vinteregeskov. Af arter på udpegningsgrundlaget kan fremhæves bred vandkalv, lys skivevandkalv og bechsteins flagermus. Desuden er området udpeget for at bevare 10 ynglende fuglearter, hvoraf perleugle har en væsentlig del af den danske bestand i området.

Miljøstyrelsen har udarbejdet en Natura 2000-plan for området, som beskriver mål og indsatser for området i planperioden 2022-2027. Generelt gælder for dette område, at den samlede forekomst af naturtyper, arter og fugles levesteder i Natura 2000-området, uanset om de er kortlagt, skal være stabil eller i fremgang, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

Målsætningerne konkretiseres i Natura 2000-planen i form af nogle generelle og områdespecifikke retningslinjer for indsatsprogrammet.

Hovedformålet med indsatserne i perioden 2022-27 er:

1. Fokus på mere naturlige processer og naturens robusthed
2. Sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder
3. Bekæmpe invasive arter

Denne plejeplan beskriver den indsats, Bornholms Regionskommune skal gennemføre på kommunens arealer i Natura 2000-området og indeholder også en redegørelse for gennemførelsen af indsatsen i den foregående planperiode.

2. Baggrund

Miljøstyrelsen har udarbejdet Natura 2000-planer for 257 Natura 2000-områder, som indgår i den danske del af det europæiske Natura 2000-netværk. Planerne beskriver målene for det enkelte Natura 2000-område og fastlægger de indsatser, der skal ske inden for planperioden 2022–27. Natura 2000-planerne kan ses på Miljøstyrelsens hjemmeside www.mst.dk.

Ud fra Natura 2000-planerne er der udarbejdet Natura 2000-handleplaner for de enkelte Natura 2000-områder. Handleplanerne skal medvirke til at gennemføre Natura 2000-planerne for de enkelte områder. Bornholms Regionskommune og Miljøstyrelsen har på grundlag af Natura 2000-planen for N186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne udarbejdet en Natura 2000-handleplan for området. Et resumé af Natura 2000-planen for området ses i Bilag 3.

Offentlige lodsejere, som ejer arealer i Natura 2000-området, kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i egne planer for forvaltningsindsatser (eksempelvis drifts- og plejeplaner). Bornholms Regionskommune har valgt at udarbejde sin egen plan for forvaltningsindsatsen for kommunens arealer i Natura 2000-område N186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne. Et resumé af denne plejeplan vil indgå som bilag til Natura 2000-handleplanen.

Denne plejeplan er udarbejdet af Bornholms Regionskommune på grundlag af Natura 2000-plan 2022-2027 for område N186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne. Planen afløser Bornholms Regionskommunes Natura 2000-plejeplaner for området fra første planperiode (2010-2015) og anden planperiode (2016-2021).

2.1 Den lovgivningsmæssige ramme

Den lovgivningsmæssige baggrund for handleplanerne findes i:

- miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 692 af 26. maj 2023)
- naturbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelsen nr. 1392 af 2. oktober 2022)
- bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner (bekendtgørelse nr. 944 af 27. juni 2016)
- bekendtgørelse af lov om skove (lovbekendtgørelse nr. 690 af 26. maj 2023)
- bekendtgørelse om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplanlægning (bekendtgørelse nr. 946 af 27. juni 2016)

Det er kommunalbestyrelsen, der er ansvarlig for at gennemføre Natura 2000-planen på de privatejede arealer. Dog er det Miljøstyrelsen, der er ansvarlig for de privatejede, skovbevoksede, fredskovpligtige arealer. Offentlige lodsejere er ansvarlige for at gennemføre Natura 2000-planen på deres egne arealer.

Det fremgår af lovgivningen, at handleplanen ikke skal omfatte offentligt ejede arealer, hvis der for disse arealer er udarbejdet/udarbejdes en plan for forvaltningsindsatsen, der er i overensstemmelse med de i Natura 2000-planen fastsatte mål for naturtilstanden. Der skal indsættes et resumé af de offentlige planer i handleplanens bilag.

2.2 Miljøvurdering af plejeplanen

Natura 2000-plejeplanen er en type af plan, som kan være omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til Bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) (lovbekendtgørelse nr. 4 af 3. januar 2023) – herefter refereret til som miljøvurderingsloven.

Ved vurderingen af om en handleplan er omfattet af Miljøvurderingsloven ses på kriterierne i lovens § 8. Erfaringsmæssigt er der en del plejeplaner, som ikke vil være omfattet af miljøvurderingsloven. Det afhænger dog i alle tilfælde af det konkrete indhold af handleplanen, og der skal derfor altid foretages en særskilt vurdering for hver plan.

Denne plejeplan er blevet vurderet i forhold til, om den er omfattet af miljøvurderingsloven. Det er vurderet, om plejeplanen fastsætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser, eller om den vurderes at kunne påvirke internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder væsentligt jfr. miljøvurderingslovens § 8. Det er Bornholms Regionskommunes vurdering, at plejeplanen ikke fastsætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser til projekter omfattet af lovens bilag 1 eller 2 og dermed ikke er omfattet af krav om miljøvurdering.

Denne plejeplan for Natura 2000-område N186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne omfatter indsatserne beskrevet i afsnittet planlagte indsatser. De planlagte indsatser forventes gennemført med det formål at understøtte bevaringsmålsætningerne for henholdsvis arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget.

I denne plejeplan planlægges der ikke gennemført aktiviteter med henblik på at udvikle naturtyper på bekostning af andre naturtyper.

Det er Bornholms Regionskommunes vurdering, at plejeplanen er undtaget fra habitatdirektivets artikel 6, stk. 3 og dermed fra vurdering efter miljøvurderingsloven, fordi planen er "direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning" jfr. artikel 6, stk. 3, 1. pkt. Plejeplanen anses således som direkte forbundet med og nødvendig for Natura 2000-områdets forvaltning.

Bornholms Regionskommunes har på baggrund af ovenstående vurderet, at plejeplanen ikke er omfattet af miljøvurderingsloven, og at der dermed ikke skal foretages screening eller miljøvurdering af plejeplanen.

For samtlige Natura 2000-planer er der foretaget en strategisk miljøvurdering (SMV). Natura 2000-planerne og de tilhørende miljøvurderinger kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside under Natura 2000, tredje generation planer (2022-2027).

3. Bornholms Regionskommunes arealer i Natura 2000-området

Bornholms Regionskommune ejer ca. 1.150 ha i Natura 2000-område N186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne. Kommunens arealer udgøres af Vestermarie, Nyker og Stavsdal Plantager beliggende i den vestligste del af Natura 2000-området og Åkirkeby, Åker, Pedersker og Østermarie Plantager beliggende i den centrale og mere østlige del af området. Naturstyrelsen forvalter det centrale skovområde, Almindingen, samt fuglereservatet Ølene, som ligger mellem Bornholms Regionskommunes arealer, og resten af Natura 2000-området er privatejet.

De kommunalt ejede skove i Natura 2000 området kan overordnet deles i tre typer.

- I Vestermarie, Nyker, Stavsdal, og Åkirkeby Plantager er terrænet kuperet og domineret af nåletræ. Mange steder ligger klippen højt og er synlig i overfladen. Bevoksningerne strækker sig fra fugtige dalsænkninger til tørre grusbakker.
- Østermarie Plantage er også forholdsvis kuperet terræn med en større andel af løvtræ, især bøg.
- I Pedersker og Åker Plantager er terrænet relativt fladt med mange vandlidende områder. Der er af denne grund grøftet intensivt i bevoksningerne. Bevoksningerne er domineret af ensaldrende rødgran, men med større partier af løvtræ i den nordlige og nordvestlige del.

Naturnær skovdrift

Bornholms Regionskommune har siden 2007 været i gang med at omlægge til naturnær skovdrift. Naturnær skovdrift indebærer flere blandede bevoksninger og mere robuste og stabile skovtyper i forhold til storme og ændret klima. I dag er over halvdelen af skovarealet nåletræ. I forbindelse med foryngelse konverteres en del af arealerne til løvtræ. Det er også skovtyper, der naturmæssigt indeholder langt større muligheder end i dag. Skoven bliver mere selvstyrende natur, da træerne forynges sig selv, og der bliver mindre planlægning af træer. Der er derfor vægt på naturlig dynamik, hvor naturen får lov at udfolde sig mere frit på egne præmisser med mindre menneskelig indgriben. Den naturnære skovdrift sikrer en afbalanceret brug af naturen, som beskytter de sårbare naturtyper og arter.

Figur 2: Udgået eg i Åker Plantage til evigt henfald.

Certificering

Kommunens skove har siden 2015 været såvel FSC- som PEFC-certificerede. En række krav til bl.a. bæredygtig skovdrift skal overholdes. Med certificeringen er der løbende kontrol med, at kommunens skove drives bæredygtigt, og at der hverken sprøjtes eller gødes. Certificeringerne stiller herudover krav bl.a. til følgende:

- Ny dræning må ikke etableres. Grøfter på arealer med høj bevaringsværdi må ikke vedligeholdes ved FSC-certificeringen.
- Arealet med hjemmehørende træarter skal opretholdes eller øges.
- Naturlig foryngelse skal udnyttes, hvor det er muligt.
- Jordbearbejdning minimeres, hvilket betyder, at der skal sikres ubehandlede flader, og der udføres kun stribe- eller pletvis jordbearbejdning. Der sker ingen stødoptagning eller dybdepløjning.
- Min. 5 træer pr. ha af habitattræer, træer til naturligt henfald, højstubbe, skadede træer, liggende træer/vindfælder og biologisk værdifulde træer efterlades ved afdrifter, foryngelseshugst, tyndinger i mellemaldrende og ældre bevoksninger, samt pleje af ydre skovbryn, biodiversitetsarealer og nøglebiotoper.

Certificeringen indebærer desuden, at 5 % af skoven henligger som urørt skov. Hertil kommer 5 %, der er udlagt som biodiversitetsarealer. På biodiversitetsarealerne er der ekstra fokus på beskyttelse af biodiversitet ved at sikre leve-, yngle- og rasteområder for beskyttelseskrævende og rødlistede plante- og dyrearter.

En oversigt over alle kravene i certificeringen kan ses i Bilag 4.

Figur 3 Kambregne i kommunens skove. Kambregne vokser på fugtig, kalkfattig, mager bund i skove og på heder og er sjældnen i Danmark.

Kortlagt habitatnatur

På Bornholms Regionskommunes arealer i Natura 2000-området er der kortlagt i alt 5,5 ha med lysåbne naturtyper og 67,9 ha med skovnaturtyper, som det fremgår af Tabel 1 herunder. Der er ikke kortlagt nogen skovnaturtyper på arealer uden fredskovspligt. Herudover er der kortlagt 7 habitatnaturtypesøer under 5 ha, som det fremgår af Tabel 2.

Tabel 1: Kortlagte lysåbne naturtyper og skovnaturtyper på Bornholms Regionskommunes arealer i Natura 2000-området.

Naturtype	Naturtypenavn	Areal hektar (ha)
Lysåbne naturtyper	Tør hede (4030)	0,2 ha
	Tidvis våd eng (6410)	4,7 ha
	Avneknippemose (7210)	0,1 ha
	Hængesæk (7140)	0,5 ha
I alt lysåbne naturtyper		5,5 ha
Skovnaturtyper med fredskovspligt	Bøg på mor (9110)	38,8 ha
	Bøg på muld (9130)	2,5 ha
	Ege-blandskov (9160)	1,6 ha
	Stilkeke-krat (9190)	2,2 ha
	Skovbevokset tørvemose (91D0)	5,4 ha
	Elle- og askeskov (91E0)	17,4 ha
I alt skovnaturtyper		67,9 ha
I alt kortlagt habitatnatur		73,4 ha

Tabel 2: Kortlagte søer på Bornholms Regionskommunes arealer i Natura 2000-området.

Naturtype	Naturtypenavn	Antal
Søer under 5 ha	Søbred med smårter (3130)	1 stk.
	Kransnålalge-sø (3140)	1 stk.
	Næringsrig sø (3150)	4 stk.
	Brunvandet sø (3160)	1 stk.
I alt		7 stk.

4. Gennemførelse af Natura 2000-plejeplan for sidste planperiode

3.1 Redegørelse for gennemførelse af sidste Natura 2000-plejeplan

Bornholms Regionskommune har i den foregående planperiode arbejdet for at gennemføre den indsats, der blev beskrevet i Natura 2000-planerne for den foregående planperiode.

For lysåbne naturtyper, ikke-fredskovspligtige skovnaturtyper samt arter er indsatserne i den foregående planperiode beskrevet i Natura 2000-planen 2016-2021 for området og i Bornholms Regionskommunes Natura 2000-plejeplan 2016-2021 for kommunens arealer i Natura 2000-området.

Skovbevoksede, fredskovspligtige arealer følger en 12 års-cyklus, og den foregående planperiode for disse løber således fra 2010 til 2021. Indsatserne i den foregående planperiode er beskrevet i første generation af Natura 2000-planen fra 2010-2015 og videreført i anden planperiode 2016-2021 samt ligeledes i Bornholms Regionskommunes Natura 2000-plejeplan 2010-2015 og videreført i Bornholms Regionskommunes Natura 2000-plejeplan 2016-2021 for kommunens arealer i Natura 2000-området.

For de lysåbne naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget omhandler denne redegørelse derfor planperioden 2016-2021 og for skovnaturtyper perioden 2010-2021.

Nedenstående tabeller viser en oversigt over de realiserede, påbegyndte og planlagte projekter på Bornholms Regionskommunes arealer inden for Natura 2000-området.

Tabel 3: Følgende indsatser er gennemført på lysåbne naturtyper i perioden 2016-2021. Der kan være gennemført flere indsatser på det samme areal, hvorved samme areal kan fremgå flere gange. OBS – flere lysåbne naturtyper er blevet ændret ved den seneste kortlægning. De her i tabellen angivne naturtyper og arealer er ført ajour med den seneste kortlægning.

	Naturtype	Indsats	Areal
Eksisterende habitatnatur	<i>Tidvis våd eng</i>	<i>Afgræsning</i>	<i>3,7 ha</i>
	<i>Tør hede</i>	<i>Afgræsning</i>	<i>0,2 ha</i>
	<i>Hængesæk</i>	<i>Rydning af uønsket opvækst</i>	<i>0,4 ha</i>
	<i>Hængesæk</i>	<i>Beliggende i areal med urørt skov</i>	<i>0,1 ha</i>
	<i>Kransnålalge-sø</i>	<i>Rydning af opvækst omkring sø</i>	<i>1 stk. sø (0,2 ha sø)</i>
Potentiel habitatnatur	<i>Potentiel tidvis våd eng på dele af arealet.</i>	<i>Afgræsning af yderligere areal omkring tidvis våd eng ved Storengen</i>	<i>Ca. 3,7 ha</i>
	<i>Potentiel hede</i>	<i>Rydning af opvækst</i>	<i>Ca. 2,6 ha</i>
	<i>Potentiel tidvis våd eng</i>	<i>Fortsat slåning</i>	<i>0,7 ha</i>
	<i>Potentielt overdrev</i>	<i>Høslæt</i>	<i>1 ha</i>
	<i>Potentiel eng</i>	<i>Høslæt</i>	<i>0,6 ha</i>

Bornholms Regionskommune har i planperioden 2016-2021 fortsat plejen af de eksisterende lysåbne kortlagte habitatnaturtyper. Indsatserne har omfattet fortsat afgræsning af arealer med tidvis våd eng og tør hede samt rydning af uønsket opvækst på naturtypen hængesæk og omkring en kransnålalge-sø.

Bornholms Regionskommune har herudover foretaget indsatser på arealer, som ikke i sidste planperiode var kortlagt som habitatnaturtyper. Et af disse arealer er Storengen, hvor kommunens indsatser med rydning, hegning og efterfølgende afgræsning har ført til, at 3,2 ha af arealet nu ved den seneste kortlægning er blevet kortlagt som tidvis våd eng. Kommunen plejer også tilgrænsende arealer ved afgræsning, hvoraf dele har potentiale til også at blive tidvis våd eng.

Et andet mindre areal, som tidligere var kortlagt som naturtypen tidvis våd eng, er ikke længere kortlagt som en habitatnaturtype, men det plejes fortsat med slåning.

Herudover har Bornholms Regionskommune foretaget rydning af opvækst på flere arealer med forekomst af hedelyng, som har potentiale for at udvikle sig til naturtypen tør hede, og Bornholms Regionskommune tager høslæt på to græsarealer, som på længere sigt potentielt kan udvikle sig til henholdsvis overdrev og eng.

Tabel 4: Følgende indsatser er gennemført på skovnaturtyper i perioden 2010-2021.

	Naturtype	Indsats	Areal
Eksisterende habitatnatur	Skovnaturtyper	Skovnaturtypebevarende drift og pleje* (herunder biodiversitetsarealer**)	55,9 ha (heraf 42,8 ha biodiversitetsarealer)
		Urørt skov***	12,0 ha
		Total	67,9 ha

*Kommunens arealer med kortlagte skovnaturtyper forvaltes i dag, som alle kommunens arealer, med naturnær skovdrift, som efterlever kriterierne for "skovnaturtypebevarende drift og pleje". Kommunens skove er endvidere PEFC- og FSC-certificerede og efterlever dermed en lang række principper og kriterier indenfor bæredygtig skovforvaltning.

**Biodiversitetsarealer er arealer, hvor der er ekstra fokus på beskyttelse af biodiversitet ved at sikre leve-, yngle- og rasteområder for beskyttelseskrævende og rødlistede plante- og dyrearter. I henhold til kravene i certificeringerne skal mindst 5 % af kommunens skove udlægges som biodiversitetsarealer.

**Urørt skov er, for kommunen, kendetegnet ved at være friholdt fra menneskelige indgreb fra et nærmere angivet tidspunkt. Med tiden vil et urørt skovareal udvikle et urskovslignende præg med en strukturmæssig mangfoldighed, herunder væltede og døde træer, samt træer af forskellig art og aldre i varierende grupperinger. I den urørte skov vil den naturlige vandbalance desuden blive genskabt, i den udstrækning den har været påvirket gennem dræning mv. Dette vil yderligere bidrage til mangfoldigheden af strukturer. I henhold til kravene i certificeringerne skal mindst 5 % af kommunens skove udlægges som urørt skov.

Omlægningen af skoven til naturnær skovdrift og konverteringen til mere løvskov kan endvidere betyde, at der kan opstå bevoksninger, som på sigt kan udvikle sig til skovhabitatnaturtyper.

Bornholms Regionskommune har i foregående planperiode ikke planlagt nogen specifikke artsplejetiltag udover tiltag for naturtyper. Bornholms Regionskommune har gennemført rydning af opvækst omkring en sø kortlagt som en habitatnaturtype og en sø, som er kortlagt som levested for arten stor vandsalamander, som er på udpegningsgrundlaget for området.

Perleuglen har ynglet årligt på Bornholm i perioden 2009 – 2020 med fra 1-5 sikre par. Efter en mislykket ynglesæson i 2021 og 2022 var der igen ynglesucces i 2023. Uglegruppen under Dansk Ornitologisk Forening Bornholm har fra 2002 og i årene derefter opsat perleuglekasser i samarbejde med Bornholms Regionskommune, og i dag sidder der 11 kasser i Pedersker- og Åker Plantage.

Tabel 5: Følgende indsatser er gennemført for arter på Bornholms Regionskommunes arealer i Natura 2000-området udover indsatserne for lysåbne naturtyper og skovnaturtyper.

	Naturtype	Indsats	Areal/antal
Kortlagte levesteder	Potentielt levested for stor vandsalamander	Rydning af opvækst omkring sø	1 stk.

Nedenstående tabel viser den realiserede indsats i den foregående planperiode opgjort i forhold til de konkrete, områdespecifikke retningslinjer i indsatsprogrammet i Natura 2000-plan 2010-15 for skovnaturtyper og i Natura 2000-plan 2016-2021 for lysåbne naturtyper og arter.

Tabel 6: Indsatser opgjort i forhold til de konkrete, områdespecifikke retningslinjer for foregående planperiode – for skovnaturtyper i Natura 2000-plan 2010-15 og for lysåbne naturtyper og arter i Natura 2000-plan 2016-21.

Konkrete, områdespecifikke retningslinjer for skovnaturtyper fra Natura 2000-plan 2010-15	Kommunens indsats på kommunale arealer
<i>2.4 Arealet med vinteregeskov (9170) øges med særlig henblik på at reducere indvirkningen af fragmentering og isolation på denne skovnaturtype.</i>	Ikke relevant, idet naturtypen ikke er kortlagt på kommunens arealer.
<i>3.1 Skovnaturtyper sikres. Der kan være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovnaturtype.</i>	Kommunens arealer med kortlagte skovnaturtyper drives i dag, som alle kommunens arealer, med naturnær skovdrift, som efterlever kriterierne for "skovnaturtypebevarende drift og pleje". Kommunens skove er endvidere PEFC- og FSC-certificerede og efterlever dermed PEFC og FSC's principper og kriterier for bæredygtig skovforvaltning.
<i>3.2 Konstaterede forekomster af habitatnaturtyper, der ikke er omfattet af lovgivningen, sikres mod ødelæggelse.</i>	Ingen specifik indsats ud over de allerede beskrevne indsatser for naturtyperne.
<i>4.7 Der skal gøres en særlig indsats for at vinteregeskove (9170) fastholdes i god til høj tilstand.</i>	Ikke relevant, idet naturtypen ikke er kortlagt på kommunens arealer.
Konkrete, områdespecifikke retningslinjer for lysåbne naturtyper og arter fra Natura 2000-plan 2016-21	
<i>Tilstanden af levestederne for plettet rørvagtel og rørhøg opretholdes, således at de kortlagte levesteder bevares i en god eller høj naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.</i>	Der er ingen kortlagte potentielle levesteder for arterne på kommunens areal. Det er Bornholms Regionskommunes vurdering, at der ikke er behov for at gøre en særlig indsats udover indsatsen for at sikre de lysåbne naturtyper en hensigtsmæssig drift og pleje.
<i>Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding.</i>	Der er gennemført pleje i form af afgræsning på de 0,2 ha med hede, som udgør hele det kortlagte areal med naturtypen hede på kommunens arealer. Der udføres rydning af opvækst ved behov. Andre indsatser som afskrælning/afbrænding vurderes ikke relevante på arealet, som er kortlagt som en mosaik med naturtypen tidvis våd eng.

3.2 Foreløbig vurdering af gennemførelse af sidste Natura 2000-plejeplan

Bornholms Regionskommune vurderer, at kommunen har gennemført de planlagte indsatser i forrige periode, som for de lysåbne naturtyper primært har bestået af en fortsættelse af den eksisterende indsats omfattende rydning af uønsket opvækst og afgræsning og for skovnaturtyperne en skovnaturtypebevarende drift og pleje samt udpegning til urørt skov.

5. Behov for indsatser

Natura 2000-planen for N186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne beskriver de konkrete mål for indsatsen.

Det overordnede mål for området er beskrevet i afsnit 3.1 i Natura 2000-planen og de konkrete mål i afsnit 3.2. Generelt gælder for dette område, at den samlede forekomst af naturtyper, arter og fugles levesteder i Natura 2000-området, uanset om de er kortlagt, skal være stabil eller i fremgang, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

Målsætningerne konkretiseres i Natura 2000-planens afsnit 4.1 og 4.2 i form af nogle generelle og områdespecifikke retningslinjer for indsatsprogrammet.

Hovedformålet med indsatserne i perioden 2022-27 er:

1. Fokus på mere naturlige processer og naturens robusthed
2. Sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder
3. Bekæmpe invasive arter

Det områdespecifikke indsatsprogram i Natura 2000-planen for N186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne er:

1. Tilstanden af levesteder for bred vandkalv samt lys skivevandkalv sikres eller forbedres i overensstemmelse med arternes krav til disse.
2. Der søges udtaget kulstofholdige lavbundsjordder der kan bidrage til sammenhængende arealer, øget robusthed og give mulighed for mere naturlig dynamik. Udtagningen kan ligeledes være til gavn for bl.a. stor vandsalamander, rørdrum (Y), plettet rørvagtel (Y), trane (Y), engsnarre (Y) og rørhøg (Y). Udtagningen skal også bidrage til at reducere udledningen af CO₂ og et renere vandmiljø.
3. Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden.
4. Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på 3 ha med fokus på arealer med en kortlagt forekomst af invasive arter på over 10% dækning.
5. Urørt skov (permanent ophør af drift m.v.) kan være en mulighed af hensyn til naturtyper og tilknyttede arter og fugle. Ved udlæg til urørt skov skal der tages hensyn til levesteder for særligt følsomme arter.
6. Miljøstyrelsen reviderer bestemmelserne for vildtreservatet Ølene.

På baggrund af Natura 2000-planen har Bornholms Regionskommune vurderet, at der er behov for nedenstående konkrete forvaltningstiltag. Indsatserne er beskrevet i nedenstående tabeller og suppleret med forklarende tekst.

I tabellerne skelnes mellem "Eksisterende indsats" og "Ny indsats". "Eksisterende indsats" anvendes, hvor den pågældende indsats allerede er omfattet af den eksisterende arealforvaltning, eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at indsatsen vil blive gennemført i plejeplanperioden. "Ny indsats" omfatter de indsatser, der alene gennemføres for at opfylde målene i Natura 2000-planerne for 2022-2027.

Tablet 7: Behov for indsatser for naturtyperne

	Naturtype	Plejetiltag	Skøn over behov for:		
			Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Eksisterende habitatnatur	Tidvis våd eng	Rydning af uønsket opvækst (gøres løbende ved behov)	Ca. 4,7 ha	0 ha	Ca. 4,7 ha
		Græsning	Ca. 4,7 ha	0 ha	Ca. 4,7 ha
	Tør hede	Rydning af uønsket opvækst	Ca. 0,2 ha	0 ha	Ca. 0,2 ha
		Græsning	Ca. 0,2 ha	0 ha	Ca. 0,2 ha

	Hængesæk	Rydning af uønsket opvækst (gøres løbende ved behov)	0,4 ha	0 ha	Ca. 0,4 ha
	Skovnaturtyper med fredskovspligt	Skovnaturbevarende drift og pleje (herunder biodiversitetsarealer)	Ca. 55,9 ha (heraf 42,8 ha biodiversitetsarealer)	0 ha	Ca. 55,9 ha
		Urørt skov	Ca. 12,0 ha	0 ha	Ca. 12,0 ha

Bornholms Regionskommune vil som beskrevet i tabellen herover fortsætte med eksisterende indsatser for at sikre og forbedre tilstanden for de kortlagte lysåbne naturtyper. Indsatserne omfatter løbende rydning af opvækst ved behov og fortsat afgræsning på arealer med tidvis våd eng og tør hede samt rydning af uønsket opvækst på naturtypen hængesæk.

Bornholms Regionskommune vil herudover fortsætte med indsatser for potentiel udvikling af ny habitatnatur. Disse indsatser omfatter især fortsat afgræsning af arealer, som grænser op til kortlagte arealer med tidvis våd eng, samt løbende rydning af opvækst på flere arealer med forekomst af hedelyng, som har potentiale for at udvikle sig til naturtypen tør hede. Herudover fortsætter Bornholms Regionskommune med at tage høslæt på to græsarealer, som på sigt potentielt kan udvikle sig til henholdsvis overdrev og eng.

For skovnaturtyperne vil Bornholms Regionskommunes fortsætte med en skovnaturtypebevarende drift og pleje samt udlæg til rørt skov som beskrevet i foregående kapitel 4.

Arter

Ifølge Natura 2000-planens retningslinjer skal tilstanden af levesteder for bred vandkalv samt lys skivevandkalv sikres eller forbedres i overensstemmelse med arternes krav til disse.

Bred vandkalv og lys skivevandkalv er ifølge den seneste basisanalyse udelukkende fundet i søer på Naturstyrelsens arealer i Almindingen. Der er heller ingen kortlagte potentielle levesteder for arterne på kommunens areal. Bornholms Regionskommune planlægger derfor ingen indsatser specifikt for bred vandkalv og lys skivevandkalv på kommunens arealer.

Der er ingen andre konkrete retningslinjer for arter.

Det er Bornholms Regionskommunes vurdering, at kommunens indsats for at sikre naturtyperne en hensigtsmæssig drift og pleje også vil gavne arter, der er knyttet til naturtyperne.

Bornholms Regionskommune vil fortsat løbende rydde opvækst omkring en sø, som er kortlagt som levested for stor vandsalamander. Der vil endvidere fortsat være opsatte redekasser for perleugle på kommunens arealer.

Tabel 8: Behov for indsatser for arter udover indsatser for naturtyper.

Forventede indsatser	Skøn over behov:		
	Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Rydning af opvækst omkring sø kortlagt som levested for stor vandsalamander	1 stk.	-	1 stk.

Tabel 9: Behov for indsatser opgjort i forhold til de konkrete, områdespecifikke retningslinjer i Natura 2000-plan 2022-2027.

Konkrete, områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-plan 2022-27	Kommunens indsats på kommunale arealer
Tilstanden af levesteder for bred vandkalv samt lys skivevandkalv sikres eller forbedres i overensstemmelse med arternes krav til disse.	Bred vandkalv og lys skivevandkalv er ifølge den seneste basisanalyse udelukkende fundet i søer på Naturstyrelsens arealer i Almindingen. Der er heller ingen kortlagte potentielle levesteder for arterne på kommunens areal. Bornholms Regionskommune

	planlægger derfor ingen indsatser specifikt for bred vandkalv og lys skivevandkalv på kommunens arealer.
<i>Der søges udtaget kulstofholdige lavbundsjorder der kan bidrage til sammenhængende arealer, øget robusthed og give mulighed for mere naturlig dynamik. Udtagningen kan ligeledes være til gavn for bl.a. stor vandsalamander, rørdrum (Y), plettet rørvagtel (Y), trane (Y), engsnarre (Y) og rørhøg (Y). Udtagningen skal også bidrage til at reducere udledningen af CO2 og et renere vandmiljø.</i>	Indsatser er ikke relevant på Bornholms Regionskommunes arealer, da der ikke er kulstofholdige lavbundsjorder i landbrugsdrift på kommunens arealer.
<i>Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden.</i>	Bornholms Regionskommune foretager rydning af opvækst og afgræsning på de 0,2 ha med naturtypen hede, som er kortlagt på kommunens arealer.
<i>Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på 3 ha med fokus på arealer med en kortlagt forekomst af invasive arter på over 10% dækning.</i>	Der er ikke kortlagt forekomst af invasive arter med over 10 % dækning på kommunens arealer.
<i>Urørt skov (permanent ophør af drift m.v.) kan være en mulighed af hensyn til naturtyper og tilknyttede arter og fugle. Ved udlæg til urørt skov skal der tages hensyn til levesteder for særligt følsomme arter.</i>	Ca. 12,0 ha af skovnaturtyperne på kommunens areal er udlagt som urørt skov som en del af FSC- og PEFC-certificeringerne.
<i>Miljøstyrelsen reviderer bestemmelserne for vildtreservatet Ølene.</i>	Ikke relevant, da retningslinjen er rettet mod Miljøstyrelsen og ikke lodsejerne.

Bilag 1: Resumé af Natura 2000-plejeplan 2022-2027 for Bornholms Regionskommunes arealer i Natura 2000-område N186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne

Det er muligt at finde den fulde Natura 2000-plejeplan for Bornholms Regionskommunes arealer i Natura 2000-område N186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne på kommunens hjemmeside:

<https://www.brk.dk/Borger/Miljoe-natur-energi/Naturen/Sider/Naturbeskyttelse.aspx>.

Natura 2000-område N186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne har et areal på 6.182 ha. Bornholms Regionskommune ejer ca. 1.150 ha i Natura 2000-området.

Bornholms Regionskommunes arealer i området udgøres af Vestermarie, Nyker og Stavsdal Plantager beliggende i den vestligste del af Natura 2000-området og Åkirkeby, Åker, Pedersker og Østermarie Plantager beliggende i den centrale og mere østlige del af området.

Tabel A1: Kortlagte lysåbne naturtyper og skovnaturtyper på Bornholms Regionskommunes arealer i Natura 2000-området.

Naturtype	Naturtypenavn	Areal hektar (ha)
Lysåbne naturtyper	Tør hede (4030)	0,2 ha
	Tidvis våd eng (6410)	4,7 ha
	Avneknippemose (7210)	0,1 ha
	Hængesæk (7140)	0,5 ha
Skovnaturtyper med fredskovspligt	Bøg på mor (9110)	38,8 ha
	Bøg på muld (9130)	2,5 ha
	Ege-blandskov (9160)	1,6 ha
	Stilkeke-krat (9190)	2,2 ha
	Skovbevokset tørvemose (91D0)	5,4 ha
	Elle- og askeskov (91E0)	17,4 ha
I alt		73,4 ha

Tabel A2: Kortlagte søer på Bornholms Regionskommunes arealer i Natura 2000-området.

Naturtype	Naturtypenavn	Antal
Søer under 5 ha	Søbred med småurter (3130)	1 stk.
	Kransnålalge-sø (3140)	1 stk.
	Næringsrig sø (3150)	4 stk.
	Brunvandet sø (3160)	1 stk.
I alt		7 stk.

Behov for indsatser

I det følgende angives Bornholms Regionskommunes planlagte indsatser for naturtyperne på udpegningsgrundlaget. Indsatserne er beskrevet i nedenstående tabeller og suppleret med forklarende tekst.

I tabellerne skelnes mellem "Igangværende indsats" og "Ny indsats", da der allerede ifølge eksisterende plejeplaner m.m. skal ske en drift/pleje, der bidrager til at gennemføre Natura 2000-planen.

Tabel B: Behov for indsatser for naturtyperne på Bornholms Regionskommunes arealer i Natura 2000-området

Forventede indsatser		Skøn over behov:		
		Igangværende indsats (ha)	Ny indsats (ha)	Samlet behov for indsats (ha)
Lysåbne naturtyper	Rydning af uønsket opvækst	5,3	-	5,3
	Græsning	4,9	-	4,9
	Rydning af opvækst omkring sø	1 stk.	-	1 stk.
Skovnaturtyper med fredskovspligt	Skovnaturtypebevarende drift og pleje	Ca. 55,9 ha	-	Ca. 55,9 ha
	Urørt skov	Ca. 12,0 ha	-	Ca. 12,0 ha

Bornholms Regionskommune vil fortsætte med eksisterede indsatser for at sikre og forbedre tilstanden for de kortlagte lysåbne naturtyper. Indsatserne omfatter løbende rydning af opvækst ved behov og fortsat afgræsning på arealer med tidvis våd eng og tør hede samt rydning af uønsket opvækst på naturtypen hængesæk.

Bornholms Regionskommune vil herudover fortsætte med indsatser for potentiel udvikling af ny habitattatur. Disse indsatser omfatter især fortsat afgræsning af arealer, som grænser op til kortlagte arealer med tidvis våd eng, samt løbende rydning af opvækst på flere arealer med forekomst af hedelyng, som har potentiale for at udvikle sig til naturtypen tør hede. Herudover fortsætter Bornholms Regionskommune med at tage henslæt på to græsarealer, som på længere sigt potentielt kan udvikle sig til henholdsvis overdrev og eng.

For skovnaturtyperne vil Bornholms Regionskommunes fortsætte med en skovnaturtypebevarende drift og pleje samt udlæg til rørt skov.

Kommunens arealer med kortlagte skovnaturtyper forvaltes, som alle kommunens arealer, med naturnær skovdrift, som efterlever kriterierne for "skovnaturtypebevarende drift og pleje". Kommunens skove er endvidere PEFC- og FSC-certificerede og efterlever dermed en lang række principper og kriterier indenfor bæredygtig skovforvaltning.

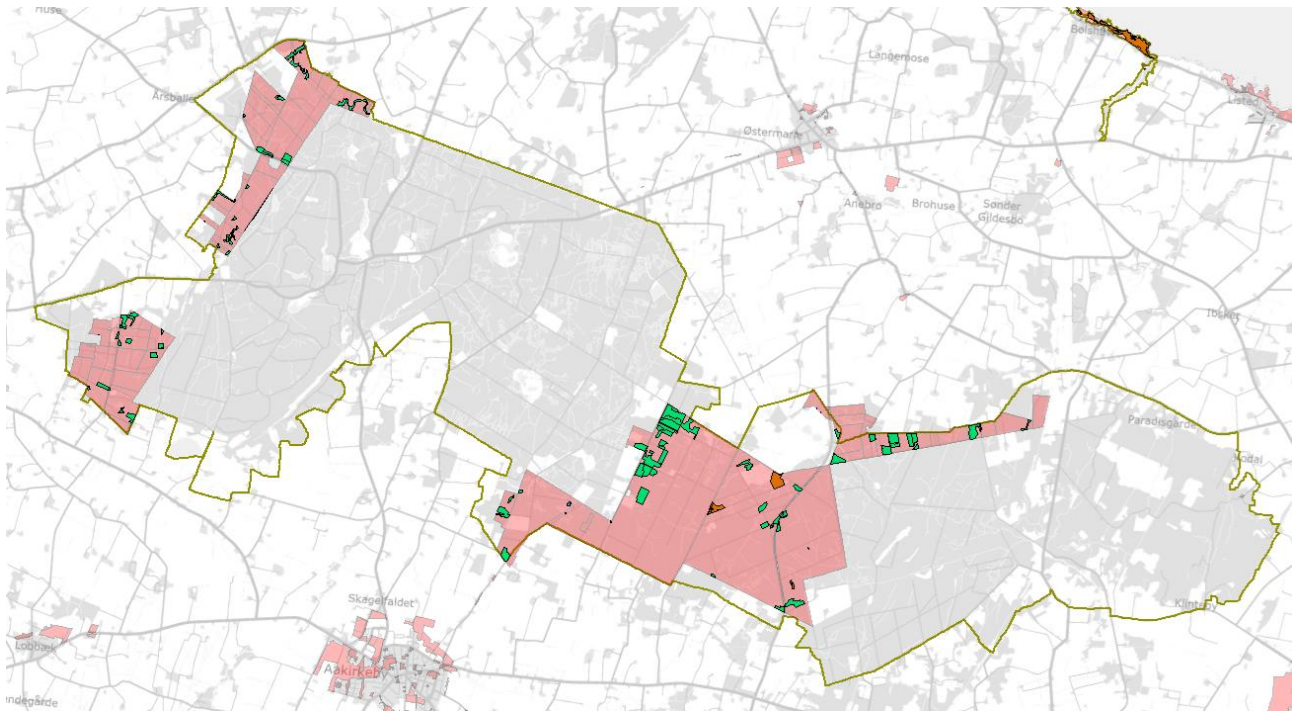
I henhold til kravene i certificeringerne er en del af arealerne udlagt som biodiversitetsarealer med biodiversitet som formål, hvor der er ekstra fokus på beskyttelse af biodiversitet ved at sikre leve-, yngle- og rasteområder for beskyttelseskrævende og rødlistede plante- og dyrearter, og en del af arealerne er udlagt som urørt skov. Ud af kommunens 67,9 ha med skovhabitatnaturtyper er 12,0 ha udlagt som urørt skov og 42,8 ha udlagt som biodiversitetsarealer.

Plejen af områdets naturtyper vil samtidig tilgodese en række arter på udpegningsgrundlaget. Herudover planlægger Bornholms Regionskommune en særlig indsats for arter, som fremgår af tabel C.

[Tabel C: Behov for indsatser for arter, udover indsatser for naturtyper på lysåbne naturtyper og skovnaturtyper på Bornholms Regionskommunes arealer i Natura 2000-området.](#)

Forventede indsatser	Skøn over behov:		
	Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Rydning af opvækst omkring sø, som er kortlagt som potentielt levested for stor vandsalamander	1 stk.	-	Ca. 1 stk.
Sikring af levesteder for perleugle	Ja	-	Ja

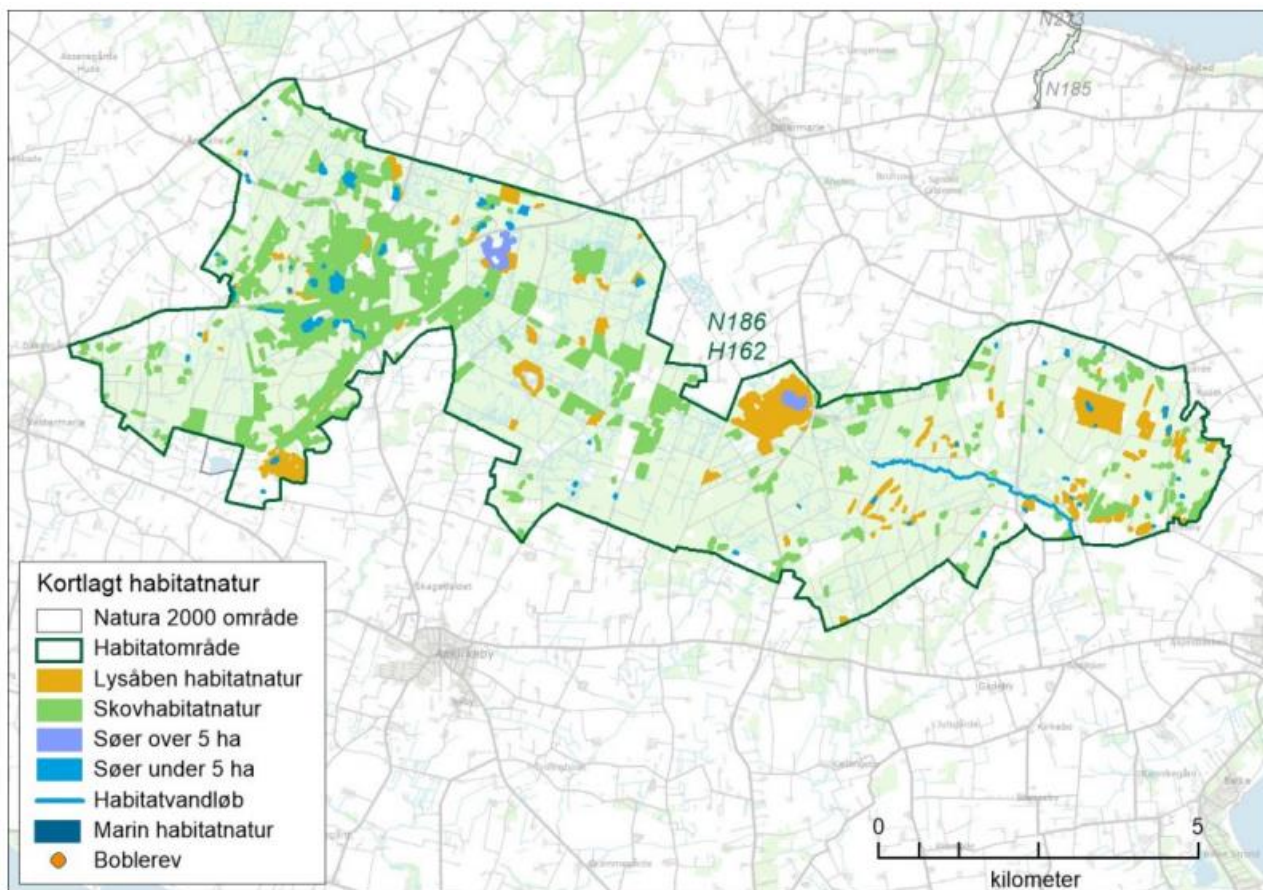
Bornholms Regionskommune vil fortsat løbende rydde opvækst omkring en sø, som er kortlagt som levested for stor vandsalamander. Der vil endvidere fortsat være opsatte redekasser for perleugle på kommunens arealer.

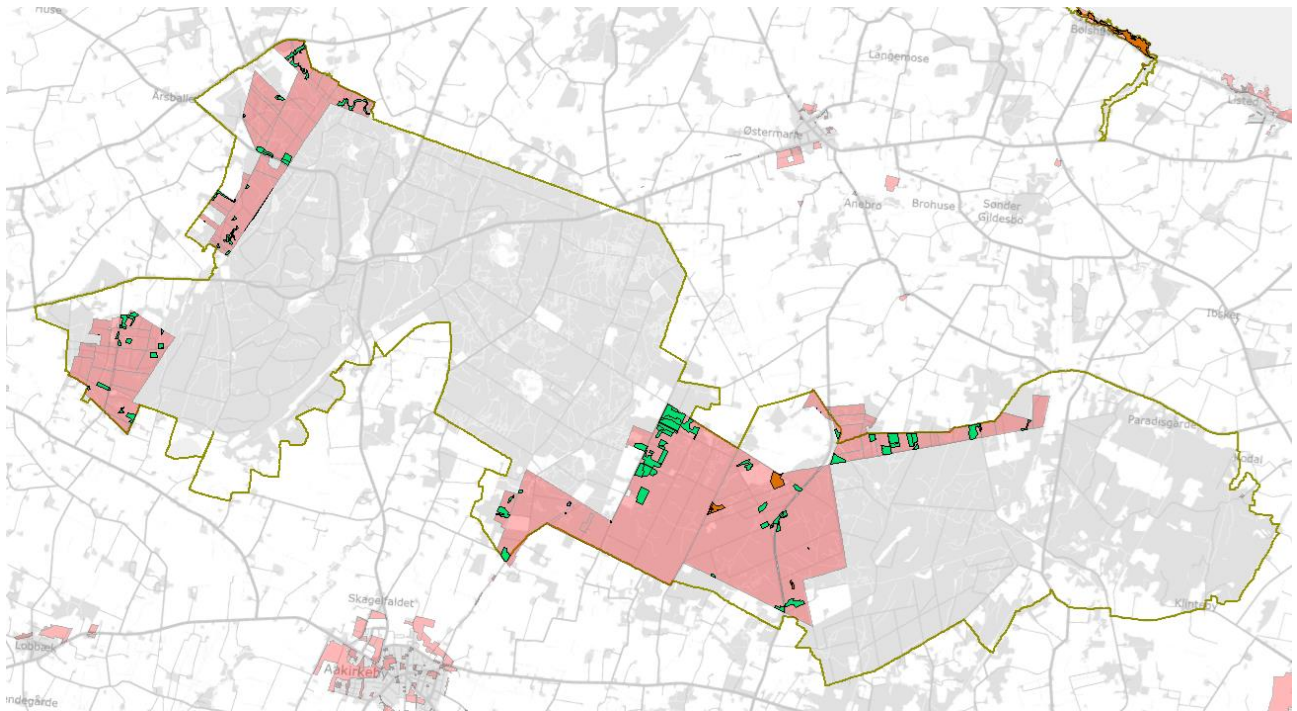
Oversigtskort over Bornholms Regionskommunes arealer i Natura 2000-område N186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne. Natura 2000-områdets afgrænsning er vist med brun streg. Kommunens arealer er vist med lyserød farve. De kortlagt habitatnaturtyper på kommunens arealer er vist med grøn farve for skovnaturtyper, orange farve for lysåbne naturtyper og blå farve for sønaturtyper.

Bilag 2: Kortbilag

Herunder er indsat relevant kortbilag med afgrænsning af Natura 2000-området og kortlagte naturtyper. Kortet er hentet fra Natura 2000-basisanalyse 2022-2027, revideret udgave for Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne ([Rapport \(mst.dk\)](#)).

Oversigtskort over Natura 2000-området. På kortet vises områdets kortlagte habitatnaturtyper. Der er flere søer over 5 ha i området. Naturtypen kendes ikke for alle søer over 5 ha, men alle er omfattet af vandområdeplanen.

Oversigtskort over Bornholms Regionskommunes arealer i Natura 2000-område N186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne. Natura 2000-områdets afgrænsning er vist med brun streg. Kommunens arealer er vist med lyserød farve. De kortlagt habitatnaturtyper på kommunens arealer er vist med grøn farve for skovnaturtyper, orange farve for lysåbne naturtyper og blå farve for sønaturtyper.

Bilag 3: Sammendrag af den statslige Natura 2000-plan og basisanalyse 2022-2027

Fra Natura 2000-plan 2022-2027 for Natura 2000-område N186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne ([Rapport \(mst.dk\)](#)):

Natura 2000-område N186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne har et areal på 6.182 ha, hvoraf de 16 ha er vandflade i søerne. Området er udpeget som habitatområde nr. H162 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne og fuglebeskyttelsesområde nr. F80 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne. Området er primært offentligt ejet, og ca. 1/3 er privat ejet.

Dette område er særligt udpeget for at bevare en række naturtyper som f.eks. avneknippemose, rigkær, indlandsklippe, søbred med småurter, vandløb, surt overdrev, tidvis våd eng, bøg på mor og den sjældne vinteregeskov. Heraf findes over 5 % af det samlede areal inden for den biogeografiske region af naturtyperne indlandsklippe, avneknippemose, bøg på mor og vinteregeskov. Af arter på udpegningsgrundlaget kan fremhæves bred vandkalv, lys skivevandkalv og bechsteins flagermus. Desuden er området udpeget for at bevare 10 ynglende fuglearter, hvoraf perleugle har en væsentlig del af den danske bestand i området.

Inden for området findes flere større og mindre fredede arealer, der tilsammen udgør ca. 275 ha. Fredningerne omfatter arealer omkring Ekkodalen, omkring Åremyr og Christianshøj, et lille område vest for Bastemose samt i Paradisbakkerne bl.a. flere af sprækkedalene, Årsdale Ret og en klippeløkke ved Kåsegård. Sø- og moseområdet Ølene er udlagt som et reservat på i alt ca. 114 ha. Generelt har fredningerne til formål at bevare naturområderne og sikre offentligheden adgang hertil.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 162		
Naturtyper:	Søbred med småurter (3130)	Kransnålalge-sø (3140)
	Næringsrig sø (3150)	Brunvandet sø (3160)
	Vandløb (3260)	Tør hede (4030)
	Enekrat (5130)	Kalkoverdrev* (6210)
	Surt overdrev* (6230)	Tidvis våd eng (6410)
	Hængesæk (7140)	Avneknippemose* (7210)
	Kildevæld* (7220)	Rigkær (7230)
	Indlandsklippe (8220)	Bøg på mor (9110)
	Bøg på muld (9130)	Ege-blandskov (9160)
	Vinteregeskov (9170)	Stilkeke-krat (9190)
	Skovbevokset tørvemose* (91D0)	Elle- og askeskov* (91E0)
Arter:	Bred vandkalv (1081)	Lys skivevandkalv (1082)
	Stor vandsalamander (1166)	Bechsteins Flagermus (1323)
	Damflagermus (1318)	

Tabellen viser naturtyper og/eller arter på udpegningsgrundlaget. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype.

Udpegningsgrundlaget er gennemgået i 2018-21. Kalkoverdrev (6210) og damflagermus er ikke til stede i habitatområde H162. De nævnte naturtyper og arter gennemgås derfor ikke yderligere.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 80		
Fugle:	Rørdrum (Y)	Rød glente (Y)
	Rørhøg (Y)	Hvæpsevåge (Y)
	Engsnarre (Y)	Plettet rørvagtel (Y)
	Trane (Y)	Perleugle (Y)
	Sortspætte (Y)	Rødrygget tornskade (Y)

Tabellen viser fugle på udpegningsgrundlaget. I parenteserne står "T" for trækfugl og "Y" for ynglefugl.

Overordnede målsætninger for Natura 2000-området:

- At Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne bliver et godt leve- og ynglested både for forekomster af ynglende fugle og for arterne på udpegningsgrundlaget. Der er særligt fokus på bred vandkalv, bechsteins flagermus og perleugle, som kun har få forekomster i Danmark.
- At arealet af skovnaturtyperne, tør hede (4030), surt overdrev (6230), tidvis våd eng (6410), hængesæk (7140), avneknippemose (7210), rigkær (7230), indlandsklippe (8220) samt levesteder for lys skivevandkalv sikres. De nævnte naturtyper og arter har enten en stærkt ugunstig bevaringsstatus eller store forekomster i den kontinentale biogeografiske region.
- At arealet med vinteregeskov (9170) er stigende.
- At arealet af rigkær (7230), surt overdrev (6230) og tidvis våd eng (6410) øges, hvor de naturgivne forhold gør det muligt, og der skabes sammenhæng mellem forekomsterne.
- Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.
- Den økologiske integritet for området sikres derudover ved god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

Indsatsprogram:

Generelle retningslinjer:

1. Myndighederne tager i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning udgangspunkt i målsætningen for det enkelte Natura 2000-område og sikrer dermed en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.
2. Der arbejdes for at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje også til gavn for tilknyttede arter.
3. Der arbejdes for at sikre egnede levesteder for områdets arter.
4. For skovnaturtyper, hvor det vurderes nødvendigt af hensyn til bevarelse af skovnaturtyper på udpegningsgrundlaget, sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje.
5. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper.
6. Igangværende projekter og indsatser, der relaterer til gennemførelse af tidligere Natura 2000-planer, afsluttes.
7. Indsatser gennemført i første og anden planperiode vedligeholdes, f.eks. ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats.
8. Der fokuseres på en løbende opdatering af oversigt over naturtyper, arter og fugle som findes i væsentlig forekomst i Danmark.
9. Der arbejdes på en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter herunder en lang række direktivarter og -fugle.

Områdespecifikke retningslinjer:

1. Tilstanden af levesteder for bred vandkalv samt lys skivevandkalv sikres eller forbedres i overensstemmelse med arternes krav til disse.
2. Der søges udtaget kulstofholdige lavbundsjord, der kan bidrage til sammenhængende arealer, øget robusthed og give mulighed for mere naturlig dynamik. Udtagningen kan ligeledes være til gavn for bl.a. stor vandsalamander, rødtrum (Y), plettet rørvagtel (Y), trane (Y), engsnarre (Y) og rørhøg (Y). Udtagningen skal også bidrage til at reducere udledningen af CO₂ og et renere vandmiljø.
3. Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden.
4. Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på 3 ha med fokus på arealer med en kortlagt forekomst af invasive arter på over 10% dækning.
5. Urørt skov (permanent ophør af drift m.v.) kan være en mulighed af hensyn til naturtyper og tilknyttede arter og fugle. Ved udlæg til urørt skov skal der tages hensyn til levesteder for særligt følsomme arter.
6. Miljøstyrelsen reviderer bestemmelserne for vildtreservatet Ølene.

Fra Basisanalyse 2022-2027 for Natura 2000-område nr. 186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne, revideret udgave ([Rapport \(mst.dk\)](#)) (afsnit 2.3):

Natura 2000-område N186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne er primært karakteriseret ved at være et stort sammenhængende skovområde på klippegrund. Topografien i området er ganske varierende fra Bornholms højeste punkt og til sprækkedale såsom Ekkodalen.

Den lysåbne natur består primært af tidvis våd eng og surt overdrev, men også andre vådbundstyper og hedearealer forekommer i området. Naturtilstanden for de lysåbne naturtyper er langt overvejende god.

Områdets skovnatur findes hovedsageligt som spredte forekomster, især i den østlige del af området, mens de er mere sammenhængende i den vestlige del. På baggrund af første og anden kortlægning af skov vurderes det, at forekomsten af store træer, træer med huller eller råd samt stående og liggende dødt ved overordnet set er stabil-stigende i dette Natura 2000-område.

I Natura 2000-området er der kortlagt 64 småsøer og 2 søer over 5 ha. Naturtilstanden er langt overvejende god til høj i søerne.

Arterne på områdets udpegningsgrundlag vurderes overordnet set at have stabile, men små, bestande i området. Bestandene af områdets ynglefugle er let varierende, men der er faste ynglebestande af bl.a. trane og perleugle. Rovfuglene rørhøg og hvepsevåge yngler også i området. De kortlagte levesteder for ynglefuglene er alle i god tilstand.

Bilag 4: Krav i FSC- og PEFC-certificeringen

Emne	PEFC	FSC
Biodiversitetsarealer og urørt skov	På ejendomme >50 ha: 10% af arealet skal udpeges med biodiversitet som formål og der skal laves en plejeplan for disse arealer Kan være urørt skov, men intet krav Må ikke udelukkende være lysåbne arealer På ejendomme <50 ha. Er fritaget fra kravet om udlægning af biodiversitetsarealer. Biodiversitetsarealet udgøres af nøglebiotoperne og fremmes i forbindelse med driftstiltag	Total 10 %: 5% af skovarealet skal udpeges som urørt skov. 5% af arealet skal udpeges som biodiversitetsarealer. Arealerne må ikke være de samme.
Intensive driftsformer	Maks. 10 %: Juletræer, klippegrøntsarealer og vildtagre, der omlægges, sprøjtes og eller gødskes. Træerne kan ikke sælges som certificeret juletræer, som dog som tømmer med claim.	Ingen intensive arealer. Juletræer kan medtages, men kan ikke sælges som FSC certificeret.
Pesticidforbrug	Intensive arealer: Minimal og miljøforsvarlig anvendelse Øvrige arealer: Minimal anvendelse – ingen jordmidler eller hormonmidler.	Kun undtagelsesvis – meget restriktiv Husk dog at intensive arealer ikke er certificeret.
Gødningsforbrug	Intensive arealer: Minimal og miljøansvarlig anvendelse Øvrige arealer: Kun ved kulturanlæg og bør udfases.	Kun på næringsfattige arealer – meget restriktiv. Husk dog at intensive arealer ikke er certificeret.
Dræning	Ny dræning må ikke etableres.	Ny dræning må ikke etableres. Grøfter på arealer med høj bevaringsværdi må ikke vedligeholdes.
Hjemmehørende træarter	Magre jorde: Min. 20% hjemmehørende arter Gode jorde: Min. 55% hjemmehørende arter Ikke-hjemmehørende træarter må kun anvendes hvor de ikke truer naturværdier.	Magre jorde: 25 %. Gode jorde: 65 %. Arealet med hjemmehørende træarter opretholdes eller øges.
Dødt ved (foryngelseshugst/afdrift)	Min. 5 habitatræer eller 10 m ³ ved på roden pr. ha. Alternativt kan udlægges 12,5 % biodiversitetsarealer, hvor kravet ved foryngelseshugster/afdrifter frafalder. Eksisterende træruiner mv. skal stadig bibeholdes på arealet.	Min 5 træer/ha udpeges løbende til naturligforfald – de skal helst være hjemmehørende, hugstmodne og af forskellige arter. Afdrifter bør undgås, medmindre det er nødvendigt jf. 10.5.3. Biologiske værdifulde træer forstyrres ikke. 20% af toppene efterlades på arealet ved foryngelseshugst.
Død ved (tynding af mellemaldrende og ældre bevoksninger, ved pleje af ydre skovbryn, biodiversitetsarealer og nøglebiotoper)	Min. 5 højstubbe/liggende/skadede træer pr. ha i løvskov og minimum 3 træer pr. ha. i nåleskov.	Løv >40 år og ved nål >30 år: bevares eller skabes minimum 5 højstubbe, skadede træer og/eller vindfælder pr. ha. Placeringen i bevoksningen er valgfri.

Foryngelse kunstig- /naturlig-	Hvor det er muligt (også fra en økonomisk vinkel) anvendes naturlig foryngelse.	Permanent skovdække og naturlig foryngelse anvendes hvor det er muligt
Jordbearbejdning	Max på 70% af arealet. Dybdegående behandling kun som stribe- eller punktbehandling. Ingen stødoptagning eller dybdepløjning.	På magre jorde: Maks. 70 %. På Gode jorde: 50 %. Der skal sikres ubehandlede flader. Minimeres og udføres kun stribe- eller pletvis Ingen stødoptagning eller dybdepløjning
Publikumshensyn og retningslinjer generelt	Veje og stier skal opretholdes. Udsigtspunkter skal fritholdes. Information om adgang skal være let tilgængeligt. Der skal opsættes skovskilte med kontaktoplysninger I driftsplanen skal der indgå retningslinjer for fremme af friluftsliv samt for udnyttelse af andre produkter fra skoven Ligeledes overvejelse omkring interessentanalyse. NB. På ynglefugle.	Brugere/lokalsamfund/interessenter mv. er velkomne i skoven jf. skovloven. NB. På ynglefugle.
Skovbryn	Eksisterende skovbryn bevares. Nye skovbryn etableres ved kulturanlæg.	Eksisterende skovbryn bevares Nye skovbryn etableres ved kulturanlæg
Orientering af entreprenører/brugere af skoven	Entreprenører og andre brugere af skoven skal informeres om certificeringen og de hensyn, der skal tages i forbindelse med den specifikke opgave.	Entreprenører skal informeres om certificeringen og de hensyn, der skal tages i forbindelse med den specifikke opgave.
Miljøkrav til maskiner	Maskinfører skal have kompetencer beskrevet i bilag 2 i PEFC Skovstandarden. Der skal anvendes skånsomme hugst- transport- og foryngelsesteknikker.	Maskiner skal overholde Naturstyrelsens miljøkrav.